

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

גליון ”נח” (גליון 2 שנת תשע”ה, א’ חשוון תשע”ה, 25/אוקטובר/2014)

ב”ה

”נקודה טובה” לפרשת ”נח” - שקיעתה של תרבות...

ההיסטוריון הבריטי פרופ' ארנולד טוינבי (נפטר 1975) פרסם ספר בן 12 כרכים ובו הוא ניתח את עלייתן ונפילתן של תרבויות שונות בהיסטוריה העולמית, תוך שהוא מנסה למצוא סיבתיות וחוקיות היסטורית לתופעות אלה. טענתו העיקרית היתה, שתרבויות אינן ”נרצחות” על ידי תרבויות אחרות, אלא ”מתות” ו”מתאבדות”, כתוצאה מהתנהגותן, הן. וכך נעלמו מן העולם הממלכות הגדולות של מצרים, רומא, יוון ועוד...

פרשתנו - פרשת נח, עוסקת בשקיעתה של התרבות האנושית הראשונה בעולם (דור המבול). עברו רק עשרה דורות מימי אדם הראשון ועד נח והנה הקב”ה מכריז כי לחברה הזאת, אין כל זכות קיום...” **וְהִנְנִי מְשַׁחֲתֶם אֶת הָאָרֶץ**” (בראשית ו, יג).

בניגוד למקרים בהם עסק פרופ' טוינבי, לא מדובר כאן בתהליכים היסטוריים ארוכים ו”טבעיים”, אלא ב”גזר דין מוות” אלוקי, קשה, סופי ומייד.

מה עשה דור המבול, ש”זיכה” אותו בעונש קשה שכזה?

משפחת בני קין איבדה את הערכים הרוחניים שלה. והתוצאה הקשה היתה, שגבורת הרוח השתעבדה לגבורת הגוף ולא להיפך (הרב הירש בראשית ו, ד). וכך הלכה החברה האנושית ואיבדה את הכבוד לרכושו של הזולת (גזל), את מעלת הקשר האישי והפרטי בין בני הזוג (גילוי עריות) ואף את זכותו של הזולת לחיים (שפיכות דמים). מציאות קשה זאת ”בין אדם לחברו”, הובילה **לפירוד ולמריבה רבתי בחברה כולה**.

הרדיפה של האדם אחרי ”עוד יותר”, גרמה להפרת הצדק והסדר החברתי בעולם ולשחיתות. וכך, החברה האנושית הראשונה בעולם הלכה והשמידה את עצמה לדעת, עד שהקב”ה בוראה ויוצרה בא ומעיד כי: **”... קָץ כָּל בָּשָׂר בְּאֶפְסוֹ לִפְנֵי ...”** (בראשית ו, יג).

אין ספק שזה מקרה ברור של תרבות שאיבדה את דרכה ואת זכות קיומה ובמו ידיה איבדה את עצמה לדעת...

וההמשך ידוע. העולם נחרב ונח ובניו מקימים עולם חדש, המבוסס על דגש בעשיית טוב וחסד בין אדם לחברו, בבחינת: **”... עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה...”** (תהלים פט, ג).

זמן לא רב לאחר מכן, חוטאת האנושות שוב והפעם בחטא **דור הפלגה**. חטא שכל עיקרו מרידה, ככתוב: **”הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֵאשׁוּ בְּשָׁמַיִם”** (בראשית יא ד), וְנָשִׂים עֲבוּדָה זָרָה שֶׁלָּנוּ בְּרֵאשׁוֹ, וְנַעֲשֶׂה עִמּוֹ (עם ריבונו של עולם...). מלחמה (תנחומא וירא, סימן כד).

למרבה הפלא, עונשו של דור המבול (שחטאו היו חברתיים בעיקר) היה הרבה יותר כבד, מזה של דור הפלגה שמרד בריבונו של עולם. והדבר אומר דרשני ומלמד על כך שהתנהלות חברתית ראויה, היא היא הבסיס לקיומנו על פני האדמה.

על דברים אלה, מדבר ומזהיר הנביא ישעיהו בנבואתו הראשונה (פרק א). נבואה שנאמרה לדורו, אך נכונה גם לדורות עולם.

”כִּסְפָּךְ הִיָּה לְסִיגִים סָבָאךָ מֵהוֹל בְּמַיִם” (שם, כב) - אל תִּרְמֹנוּ בַּמִּסְחָר. תִּפְסִיקוּ לְמַהוֹל אֶת הַיָּיִן בַּמַּיִם וְלַעֲרַב בַּיַּצִּיקֹת הַכֶּסֶף מִתְכוֹת פְּשוּטוֹת וְזוֹלוֹת.

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

” שָׂרִיף סוֹרָרִים וְחֻבְרֵי גְנָבִים פָּלוּ אֶהָב שְׁחָד וְרֹדֶף שְׁלֹמֹנִים. יְתוֹם לֹא יִשְׁפֹּטוּ וְרֵיב אֶלְמָנָה לֹא יָבֹא אֲלֵיהֶם” (שם, כג). ולכן, ”...שִׁפְטוּ יְתוֹם רֵיבֹו אֶלְמָנָה...” (שם, יז) - דאגו למשפט צדק לכולם ובפרט לחלשים, ליתום ולאלמנה. שאם לא כן, לא אשמע את תפילתכם, מזהיר ואומר הקב”ה (שם, טו).

זאת ועוד. מעשה **דור הפלגה** פותח במילים: ”וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה אַחַת וְדְבָרִים אַחָדִים” (בראשית יא, א). ללמדך, שה**אחדות החברתית** שהיתה להם, עמדה לזכותם...

הבה נשמור על צדק והגינות בסיסית, על זכויות החלש ועל אחדות חברתית. כי אלה הם התנאים הבסיסיים, הנדרשים לקיומנו כחברה, כמדינה וכאומה.

חובה עלינו ללמוד מן העבר - מדור המבול ומדור הפלגה ולהיזהר, לא ”לאבד” את עצמינו לדעת...

בשולי הדברים נעיר, כי היסטוריונים רבים התנגדו לתיאוריות של טוינבי. זאת ועוד, יחסו של זה לעם ישראל היה אנטישמי והתבטאויותיו הביאו לויכוח פומבי מרתק בינו לבין הרב ד”ר יעקב הרצוג, אז שגריר ישראל בקנדה ולימים מנכ”ל משרד ראש הממשלה. ויכוח בו עסקנו בעבר...

בברכת שבת טובה

רנה רות

מייל: nekudatova.roth@gmail.com

ארכיון ”נקודה טובה”: http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ”ל

אהבת? הפץ בין חבריך